

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Képzési szint	Alapképzés	Tagozat		Tanév/félév	
Ступінь вищої освіти	(BA) бакалавр	Форма навчання	Nappali Денна	Навчальний рік/семестр	2023-2024 I.

Tantárgyleírás

Силабус

A tantárgy címe	Bevezetés a nyelvtudományba és a tudományos kutatás alapjai
Назва навчальної дисципліни	Вступ до мовознавства та основи наукових досліджень
Tanszék	Filológia Tanszék
Кафедра	Кафедра філології
Képzési program	014 Középfokú oktatás Ukrán nyelv és irodalom
Освітня програма	Középfokú oktatás 014.026 Magyar nyelv és világirodalom Középfokú oktatás 014.021 Angol nyelv és világirodalom Középfokú oktatás 014.022 Német nyelv és világirodalom
	014 Середня освіта Українська мова та література Середня освіта 014.026 Угорська мова та зарубіжна література Середня освіта 014.021 Англійська мова та зарубіжна література Середня освіта 014.022 Німецька мова та зарубіжна література
A tantárgy típusa, kreditértéke, óraszám (előadás/szeminárium/önálló munka)	Típus (kötelező vagy választható): kötelező Kreditérték: 4 Előadás: 30 Szeminárium/gyakorlat: 18 Laboratóriumi munka: 0 Önálló munka: 72
Тип дисципліни, кількість кредитів та годин (лекції/семінарські, лабораторні заняття/самостійна робота)	Тип дисципліни (обов'язкова чи вибіркова): обов'язкова Кредитів ECTS: 4 Лекції: 30 Семінарські/практичні заняття: 18 Лабораторні заняття: 0 Самостійна робота: 72
Tárgyfelelős oktató(k) (név, tudományos fokozat, tudományos cím, e-mail cím)	Csernicskó István, professzor / Черничко Степан Степанович, професор csernicsko.istvan@kmf.org.ua
Викладач(і) відповідальний(і) за викладання навчальної дисципліни (імена, прізвища, наукові ступені і звання, адреса електронної пошти викладача/ів)	Pősze Andrea, PhD, docens / Певсе Андрея Андріївна, к.ф.н. pevse.andrea@kmf.org.ua
	Váradi Krisztián, gyakornok / Вараді Крістіян Юрійович, стажист varadi.krisztian@kmf.org.ua

<p>A tantárgy előkövetelményei</p> <p>Пререквізити навчальної дисципліни</p>	<p>Nincs előkövetelmény</p> <p>Перереквізити відсутні</p>
<p>A tantárgy általános ismertetése, célja, várható eredményei, főbb témakörei</p> <p>Анотація дисципліни, мета та очікувані програмні результати навчальної дисципліни, основна тематика дисципліни</p>	<p>Célja a tantárgy főbb fogalmainak, az emberi nyelv szintjeinek, a nyelvi változás és változatosság bemutatása; a legfontosabb nyelvtudományi módszerek és elméletek megismertetése, napjaink aktuális nyelvészeti kutatási irányvonalainak a bemutatása, az aktuális nyelvészeti problémák feltárásának a megismertetése; továbbá a hallgatók megismerkedjenek és elsajátítsák társadalomkutatás alapjait, a tudományos kutatás általános elveit, a tudományos vizsgálat főbb lépéseit és a tudományos írásművek jellemzőit, típusait.</p> <p>Meta дисципліни – є ознайомлення студентів з основами теорії мови, з системою лінгвістичних понять і термінів, з основними методами дослідження мови, а також підготувати їх до свідомого засвоєння рідної та іноземних мов; представлення сучасних тенденцій лінгвістичних досліджень, введення у дослідження сучасних лінгвістичних проблем; студенти повинні ознайомитись і засвоїти основи та загальні принципи наукових досліджень</p> <p>Kialakítandó kompetenciák/Компетенції:</p> <p>Загальні компетентності (ЗК)</p> <p>ЗК 3 – Здатність до критичного мислення й ціннісно-світоглядної реалізації особистості. Здатність учитися впродовж життя й оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 5 – Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК 7 – Здатність працювати в команді та автономно.</p> <p>ЗК 10 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 11 – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 13 – Формування і розвиток у студентів навиків чутливості до соціальних проблем.</p> <p>ЗК 14 – Розвиток у студентів, майбутніх педагогів, навиків соціальної чутливості, за допомогою яких вони зможуть знизити (можливо, усунути) рівень соціальної нерівності в студентській громаді, подолати проблеми адаптації та відторгнення у студентському середовищі.</p> <p>Фахові компетентності спеціальності (ФК)</p> <p>(ФК 1) – Здатність аналізувати мовні одиниці на основі відповідних лінгвістичних методів.</p> <p>(ФК 2) – Здатність розуміти мову як особливу знакову систему, її природу та функції, генетичну і структурну типологію мов світу; фонетичний, лексичний, граматичний та інші рівні мови.</p> <p>(ФК 8) – Здатність розуміти сутність й соціальне значення майбутньої професії, основних проблем дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, їх взаємозв'язку в цілісній системі знань.</p> <p>(ФК 9) – Здатність організувати і здійснювати навчально-виховний процес з угорської мови і літератури та зарубіжної.</p> <p>(ФК 11) – Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.</p> <p>(ФК 12) – Здатність до ведення ділової комунікації усно і письмово.</p> <p>(ФК 13) – Здатність вільно володіти угорською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану</p>

мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

Програмні результати навчання

ПРН 3 – Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідні дані з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 4 – Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 7 – Застосовувати філологічні знання для розв'язання професійних завдань.

ПРН 8 – Використовувати інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.

ПРН 9 – Знати норми угорської літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 10 – Володіти різноплановими методами і способами перевірки знань з угорської мови і літератури та зарубіжної літератури.

ПРН 11 – Організувати різні форми і способи навчальної, навчально-методичної, наукової, творчої та інших видів діяльності, які стосуються філології чи педагогіки.

ПРН 12 – Здатність управляти процесами навчальної діяльності, виховання та розвитку особистості учня.

ПРН 14 – Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 19 – Володіння професійними якостями педагога.

ПРН 20 – Здатність управляти процесами навчальної діяльності, виховання та розвитку особистості учня.

Főbb témakörei:

A nyelv fogalma, definiálásának problémái. Az állati és emberi kommunikációs rendszerek hasonlóságai és különbségei. A nyelvi változás mozgatórugói és a nyelvi változatosság. Nyelv és nyelvjárás elkülönítésének problémái. Mire használhatjuk a nyelvet, avagy a nyelvi funkciók. Austin beszédaktus-elmélete. A nyelvek szerkezete, a nyelvi szintek. Nyelv és gondolkodás.

A nyelv keletkezéséről szóló elképzelések és elméletek. A gyermeki nyelvelsajátítás elméletei.

A nyelvtipológia. A nyelvek eredet szerinti (genetikai) osztályozása. A nyelvrokonság fogalma, a nagyobb nyelvcsaládok. A magyar/ukrán/angol nyelv helye a nyelvek rendszerében. A nyelvek alaktani (morfológiai) szempontú osztályozása. A nyelvek mondattani (szintaktikai) szempontú osztályozása.

Az ókori görög és római hagyomány: a hagyományos leíró nyelvészet. A történeti összehasonlító nyelvészet. Az újgrammatikusok. F. de Saussure és a strukturalizmus. A nyelv mint rendszer. A strukturalista iskolák. A generatív grammatika. A társasnyelvészet (szociolingvisztika). Egyéb nyelvészeti irányzatok (pszicholingvisztika, kognitív nyelvészet, matematikai nyelvészet stb.).

A tudomány, a tudományos megismerés és a tudományos kutatás fogalma. A társadalomkutatás fogalma, feladatai, módzatai.

A társadalomkutatás alapjai. A tudományos kutatás általános elvei. A szakirodalmi források típusai. bibliográfia adatok és hivatkozások.

A társadalomkutatás történetéről és módszertanáról. A kérdésfelvetés módjai és következményei. A validitás. A megfigyelői paradoxon. Az etikai dilemma.

Tudományos kutatási terv készítése. A kutatás lépései. Mintavétel és általánosíthatóság. Rétegzett (véletlenszerű) minta (kvóta).

Kontrollcsoport. A mintavételi eljárás csapdái. Alapkutatás (elméleti) és alkalmazott (gyakorlati) kutatás. Idődimenzió a kutatásban. Kutatási módszerek. Nem beavatkozó módszerek és beavatkozó módszerek. Változótípusok: függő és független változók. A tudományos munka fogalma, felépítése, módszertani követelményei. A tudományos stílus jellemzői. A tudományos munka szerkezeti és tartalmi felépítése. A tudományos munka technikai kivitelezése. A nyomdai előkészítés folyamata.

Тематика дисципліни

Загальні питання мовознавства. Мовознавство як наука. Розділи мовознавства. Зв'язок мовознавства з іншими науками. Подібність та відмінності між системами спілкування тварин та людей. Методи дослідження мови. Система мови. Функції мови. Діалектична єдність мови й мислення, мови й мовлення. Природні й штучні мови. Видатні українські й зарубіжні мовознавці. Природа, сутність, функції та будова мови. Мова як знакова система. Мова і мислення. Мова і мовлення. Проблема походження мови. Соціальна природа мови. Теорії засвоєння мови. Теорія мовленнєвого акту Остіна (Austin). Основні теорії походження мови: соціальні та біологічні. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи. Закономірності розвитку мов: екстралінгвальні та інтралінгвальні чинники. Мовні зміни та причини їх виникнення. Мовні контакти. Фонетика та фонологія. Лексика і фразеологія. Лексикологія як наука, її розділи. Лексичне значення. Фразеологія. Фразеологія. Лексикографія. Граматика. Граматичне значення. Граматичні категорії. Розділи граматики. Граматичне значення. Морфема і словоформа. Частини мови.

Мовна типологія. Класифікація мов. Типологічна класифікація мов. Основні класифікації мов світу. Генеалогічна класифікація мов світу. Морфологічна класифікація мов світу.

Давньогрецька та римська традиції: традиційна описативна лінгвістика. Історично-порівняльне мовознавство. Нові граматики. Ф. де Сосюра та структуралізм. Мова як система. Основні школи та представники структуралізму. Генеративна граматика. Соціальна лінгвістика (соціолінгвістика). Інші мовні напрями (психолінгвістика, когнітивна лінгвістика, математична лінгвістика тощо)

Наука і наукове дослідження. Особливості сучасної науки. Можливості підвищення ефективності науки.

Поняття і категорії науки, наукового пізнання та наукового дослідження. Поняття, завдання та методи наукових досліджень. Основи наукових досліджень. Загальні принципи наукових досліджень. Інформаційне забезпечення наукової діяльності. Методологія наукового дослідження. Методи науково-пошукової діяльності. Літературне оформлення і апробація результатів наукової роботи.

Загальні питання наукових досліджень, теоретичні принципи їх організації.

Методика лінгвістичних досліджень. Основні методологічні принципи наукових досліджень. Методи і процедури (методики) лінгвістичного аналізу. Загальнонаукові і конкретно-наукові методи лінгвістичного аналізу.

Використання комп'ютера в лінгвістичних дослідженнях. Теоретичні й прикладні види лінгвістичних досліджень.

Етапи виконання лінгвістичного дослідження. Планування процесу наукового дослідження.

Послідовність пошуку наукової інформації по темі дослідження.

	<p>Критерії відбору і обробки матеріалу. Розробка конкретних дослідницьких методик. Вимоги до змісту лінгвістичного та літературознавчого наукового дослідження.</p> <p>Підготовка наукових матеріалів до друку. Види і жанри наукових студентських досліджень.</p>
<p>A tantárgy teljesítésének és értékelésének feltételei</p> <p>Критерії контролю та оцінювання результатів навчання</p>	<p>A gyakorlati munkákkal elkészítésével megszerezhető maximálisan 40 pont.</p> <p>A vizsgán megszerezhető 60 pont.</p> <p>A vizsgatételek három vizsgakérdésből állnak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nyelvtudományi kérdés 30 pont – kutatómódszertani kérdés 30 pont – gyakorlati munkákkal a szorgalmi időszakban megszerzett pontok 40 pont. <p>За практичні завдання можна отримати максимум 40 балів. На іспиті – 60 балів.</p> <p>Екзаменаційні білети складаються з трьох екзаменаційних питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - питання з мовознавства – 30 балів - питання з методології дослідження – 30 балів - бали за практичні завдання – 40 балів
<p>A tantárggyal kapcsolatos egyéb tudnivalók, követelmények</p> <p>Інші інформації про дисципліни (політика дисципліни, технічна та програмна забезпечення дисципліни тощо)</p>	<p>A tantárgyhoz kapcsolódó online felület: Технічне забезпечення: Classroom дисципліни Google Classroom:</p>
<p>A tantárgy alapvető irodalma és digitális segédanyagok</p> <p>Базова література навчальної дисципліни та інші інформаційні ресурси</p>	<p>I. О. Голубовська ред.Ю Вступ до мовознавства : підручник Київ : ВЦ «Академія», 2016.</p> <p>М. П. Кочерган: Вступ до мовознавства. Київ, Видавничий центр “Академія”, 2014</p> <p>О. В. Колесников: Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ «Центр учбової літератури», 2011.</p> <p>Kenesei István (szerk.) A nyelv és a nyelvek. Budapest: Akadémiai Kiadó. 2012.</p> <p>Kálmán László–Trón Viktor: Bevezetés a nyelvtudományba. Második, bővített kiadás. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához XLVIII. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2007.</p> <p>Crystal, David: A nyelv enciklopédiája. Budapest, Osiris Kiadó 2003.</p> <p>Robins, Robert Henry: A nyelvészet rövid története. Osiris Kiadó – Tinta Kiadó, Bp., 1999.</p> <p>Huszi Ilona szerk.: A nyelvpedagógia kutatás alapjai. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász, 2014</p> <p>Lengyelne Molnár Tünde: Kutatástervezés. Eger: Eszterházy Károly Főiskola 2013</p> <p>Fóris Ágota: Kutatásról nyelvészeknek. Bevezetés a tudományos kutatás módszertanába. Nemzeti Tankönyvkiadó RT. 2008.</p>